

Knjižnice i demokracija: uloga knjižnica u razvijanju deliberativne demokracije

Miroslav Katić

Robert Putnam (2000.): Bowling Alone

Ustanovio je eroziju:

- političke participacije
- građanskog angažmana,
- religijske participacije,
- veza na radnom mjestu,
- neformalne mreža
- međusobnog povjerenja
- altruizma

Razlog erozije građanskog angažmana u SAD- u

Smjena generacija!

Dijeli američko stanovništvo u 3 generacije:

- Duga građanska generacija
- Baby boom generacija
- X generacija

Duga građanska generacija

- generacija rođena prije 2.svjetskog rata

Ta generacija je :” glasovala više, bila društveno aktivnija, čitala više, vjerovala više i davala više“

Baby boom generacija

- Rođeni između 1946. i 1964.
- Obilježeni su pokretom za ljudska prava
- Manje zainteresirana za politiku, manje vjeruju političarima i političkim institucijama, manje su građanski i politički angažirani
- Karakterizira ih tolerancija i individualnost

X generacija

- 1965. – 1980.
- Nastavljaju tendenciju individualizma
- Fokusiraju se na vlastite potrebe i ne pokazuju interes za javnu sferu
- Karakterizira ih nesigurnost, nedostatak samopouzdanja i materijalizam

Y i Z generacija

- Generacije rođene između 1980. – 1995. odnosno 1995. – do 20...
- Generacije djelomično ili u potpunosti odrasle uz informacijsku tehnologiju
- Građanski angažman?

Glavni faktor pada društvenog angažmana:

- Televizija !!!

Putanam: “Televizija je socijalno izolirala Amerikance. Povezana je ne samo sa manjom uključenošću u društveni život, već i sa manjom društvenom komunikacijom u svim njezinim oblicima – pisanom, usmenom i elektronskom“

Ostali faktori:

- pritisak vremena i novca
- masovni ulazak žena kao velikih socijalnih kapitalista na tržište rada
- povećan broj razvoda odnosno raspad tradicionalne obitelji i porast samaca
- seljenje u predgrađa što pogoduje socijalnoj segregaciji, gubljenju vremena zbog putovanja na posao i gubljenju kontakta s lokalnom zajednicom.

Razlog za zabrinutost?

- Problem pada društvenog angažmana koji je dijagnosticiran u SAD-u javlja se i u svim drugim zemljama industrijskog Zapada, uključujući i Hrvatsku.
- Hrvatska - dodatni pad društvenog angažmana radi paralelnih procesa tranzicije i globalizacije

Zašto je društveni angažman bitan?

- Ako je demokracija vladavina naroda, onda je participacija (društvena i politička) građana uvjet za funkcioniranje demokratskog političkog sustava
- Što više kao aktivni građanin od države tražiš, to ćeš više i dobiti

Knjižnice i demokracija

- Javne knjižnice su proizvod demokracije
- Franklin D.Roosevelt: “knjižnice su ... neophodne za funkcioniranje demokratskog društva ... one su veliki simbol slobode uma”.

Mogu li knjižnice postati aktivni, a ne samo pasivni sudionici demokratskog procesa?

- Izvještaj o ulozi knjižnica u suvremenom društvu : "Najbolje narodne knjižnice djeluju i kao središnja društvena okupljališta za vlastitu zajednicu, u kojima se odvijaju brojne mjesne aktivnosti u duhu razvitka zajednice".
-
- IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga: "Knjižnica je ujedno važan društveni centar formalnog i neformalnog okupljanja pojedinca i skupina".
-
- Prijedlog strategije za razvoj narodnih knjižnica 2013.-2015.u Hrvatskoj : Misija narodnih knjižnica je "stvaranje socijalnog, intelektualnog i kulturnog kapitala".

Uloga knjižnica u osnaživanju građanskog angažmana

- Knjižnica kao informativni centar i promicatelj građanske pismenosti
- Knjižnice kao javne arene
- Knjižnice kao nositelji civilnog partnerstva

Knjižnica kao informativni centar i promicatelj građanske pismenosti

- Besplatan i otvoren pristup informacijama
- Online baze podataka i web stranice s informacijama bitnim za funkcioniranje lokalne zajednice
- Pomoć pri selektiranju, iskorištavanju informacija i učenju vještina pretraživanja

Lauren Smith (2000.):

- Informacije o funkciji izbora
- Informacije o lokacijama biračkih mjesta
- Informacije na web stranicama knjižnica o kontaktima lokalnih vijećnika
- Web stranice pravosuđa i parlamenta
- Informacije o manifestima političkih stranaka
- Informacije o Europskom parlamentu
- Informacije o zajednici
- Knjige povezane s demokratskim procesom i politikom
- Novine

Knjižnice kao javne arene

- Neutralna i ugodna javna mjesta
- Mogućnost dijaloga i rasprave bitnih za donošenje zajedničkih odluka
- Poticanje dubljeg razumijevanja tuđih stavova

Primjeri dobre prakse

The library as democratic hothouse (Herning, Danska)

- Suradnja s lokalnim novinarima i političarima na razvijanju nove lokalne debatne kulture – virtualne i fizičke
- Knjižničari kao voditelji i provokatori javnih rasprava
- Rezultati: privučen veliki broj mladih ljudi u online debate, povećan broj korisnika, pokrenuta rasprava o brojnim pitanjima bitnim za lokalnu zajednicu

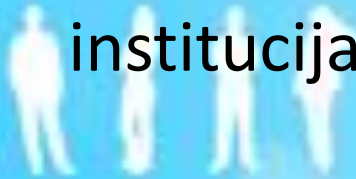

Primjeri dobre prakse

ALA Center for Civic Life , SAD

Cilj: promocija građanskog angažmana i poticanja javne deliberacije kroz knjižnice.

Rezultati: edukacija knjižničara za vođenje javnih debate o lokalnim političkim i društvenim temama, edukacija korisnika građanskim vještinama , poticanje čitalačkih klubova, stvaranje web direktorije s korisnim informacijama o servisima za građane, suradnja s drugim institucijama poput škola, muzeja...

Project on Civic reflection

- Cilj: izgradnja zajednice kroz dijalog
- Partnerstvo škola, knjižnica i centra
- Rezultati: edukacija mladih o građanskim vještinama

One Book/One City

- Pokrenuto u narodnoj knjižnici u Seatlu i raširilo se po skoro svim narodnim knjižnicama u SAD-u
- ...svi u gradu čitaju i raspravljaju o jednoj knjizi ...
- Cilj programa je izgradnja zajedništva zajednice, stvaranje socijalnog kapitala i promocija literature.

Knjižnica kao nositelj civilnog partnerstva

- Povezivanje s školama, fakultetima, gradskim službama i agencijama, ostalim kulturnim ustanovama, ali i s nevladinim organizacijama i novinama radi zajedničkog djelovanja u poticanju građanskog angažmana
- jaka partnerstva, proširivanje javne podrške, proširivanje izvora financiranja, osiguravanje sudjelovanja u lokalnim poslovima.

Zaključak

- Informirana javnost je temelj demokracije
- Izazov za knjižnice u informacijsko doba je proširiti svoj doseg i izvan edukacijsko informacijskog područja na programe koji stvaraju socijalni kapital, osnažuju civilno društvo i proširuju sudjelovanje javnosti u demokraciji
- Knjižničari trebaju raditi na vraćanju javnog povjerenja u knjižnice te obnovi povijesne misije javnih knjižnica, a ona je obrazovanje za demokraciju, odnosno demokratsko društvo

Prije kraja...primjer Knjižnice za mlade

Uvođenje programa građanskog obrazovanja

- Društveno – politički aktivizam
- Ljudska prava
- Interkulturalizam

Društveno – politički aktivizam

Tribina: „**Mladi i politika: nezainteresiranost mladih za javnu sferu društva**“.

Sudjelovali su:

Sandra Pernar, GONG,

dr.sc. Marijana Grbeša, FPZG

Ivan Mužar, mladi stranački aktivist

CILJ: utvrditi razloge nezainteresiranosti mladih za javnu sferu i pokušati otkriti što bi ih motiviralo da se aktiviraju u društvenom životu grada

Ljudska prava

- Tribina Homofobija
Gosti: Mima Simić, LGBTQ aktivistica,
Domagoj Jakopović Ribafish
- Sjećanje na žrtve Holokausta
(predavanja i izložbe u suradnji s
Ekonomsko – turističkom školom)

INTERKULTURALIZAM

-upoznavanje običaja, način življenja i jezika drugih zemalja

-Suradnja sa stranim veleposlanstvima i konzulatima (Američko veleposlanstvo, Nizozemsko veleposlanstvo, Japansko veleposlanstvo, Konfucijev institut...)

HVALA NA PAŽNJI!

